

چالش‌های حقوقی کسب و کار

امروزه با توجه به پیشرفت جوامع و پیچیدگی‌های کسب‌وکارهای مدرن، نحوه مواجهه و برنامه‌ریزی با چالش‌های پیش‌رو حائز اهمیت است. از سه چالش اساسی و مهم مدیریتی، مالی و حقوقی، به چالش «حقوقی» می‌پردازیم. بدون شک عدم توجه به مسائل و موضوعات حقوقی هر نوع کسب و کاری (کوچک، متوسط و بزرگ) در گذر زمان محدودیت‌ها و مشکلاتی را برای صاحبان آن ایجاد می‌کند. در این مختصر قصد داریم با راهبرد قانونی از چالش‌های احتمالی به سلامت عبور کنیم و در چارچوب برنامه سپر سازمانی، سازمان تحت امر خود را در مقابل خطرات احتمالی محافظت و مراقبت نماییم.

اول) چالش‌های قبل از آغاز به کار

۱- طرح ایده کسب‌وکار

هر فکر و ایده‌ای که در خصوص کسب‌وکار به ذهن «مالک یا صاحب فکر» می‌رسد باید از لحاظ حقوقی و قانونی بررسی شود؛ به عبارت دیگر در ابتدا باید به این پرسش‌ها پاسخ داد:

۱-۱- آیا این نوع از کسب‌وکار در چارچوب قوانین و مقررات کشور قرار دارد؟

۱-۲- اگر این ایده ابتدایی و منحصر به فرد است، چه راهکاری برای مراقبت و محافظت از آن در مراجع ذی‌صلاح وجود دارد؟

۱-۳- جهت عملیاتی و اجرایی نمودن "ایده" باید چگونه رفتار نمود؟

۲- مذاکره با اشخاص

بدون تردید صاحب فکر و ایده برای تحقق و راه‌اندازی آن نیاز به مذاکره با شخص یا اشخاصی به عنوان شریک یا سرمایه‌گذار (داخلی و خارجی) دارد.

بنابراین باید به نحوی عمل کرد که بیان ایده و فکر، اساس آن را از بین نبرد یا موجبات سوءاستفاده از آن را فراهم نیاورد.

۳- انعقاد تفاهم‌نامه با شرکاء یا سرمایه‌گذاران یا ذی‌نفعان

اگر مذاکره اولیه با شرکاء یا سرمایه‌گذاران یا ذی‌نفعان موفقیت‌آمیز باشد نیاز به تنظیم تفاهم‌نامه مقدماتی تا زمان قطعیت آن وجود دارد. بنابر این در این گونه موارد یک تفاهم‌نامه با یک‌سری قیود، شروط و تعهدات اولیه در مهلت معین برای طرفین تنظیم و امضاء می‌شود.

۴- تنظیم قرارداد یا ثبت شرکت و مؤسسه

با پایان مهلت مقرر در تفاهم‌نامه و انجام تعهدات اولیه، وارد پروسه جدیدی می‌شویم که کار جدی‌تر دنبال خواهد شد. بنابراین در این مرحله، طرفین اقدام به تنظیم قرارداد رسمی (در قالب مشارکت مدنی، سرمایه‌گذاری و...) یا تأسیس و ثبت شرکت یا مؤسسه می‌نمایند.

توجه: مراحل چون تنظیم اساسنامه، ثبت لوگو یا علامت تجاری و... در این مرحله به صورت هم‌زمان صورت می‌گیرد.

۵- اخذ مجوزهای قانونی

هم‌زمان با ثبت قراردادهای رسمی یا ثبت مؤسسه و شرکت، اخذ مجوزهای قانونی از مراجع ذی‌صلاح انجام می‌شود مراجعی چون وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، اماکن نیروی انتظامی، اصناف و... در این مرحله مطرح می‌شود.

۶- تأمین سرمایه مالی

برای راه‌اندازی هر واحد تجاری، تولیدی، صنعتی، خدماتی و... مالکان معمولاً علاوه بر سرمایه شخصی، سعی می‌کنند از سرمایه دیگران (شرکاء، سرمایه‌گذاران، بانک‌ها، مؤسسات مالی و اعتباری و...) نیز استفاده کنند. در این موارد تنظیم قرارداد رسمی و قانونی الزامی است.

۷- استخدام نیروی انسانی

بر اساس حجم و ظرفیت فعالیت، استخدام و به کارگیری نیروی انسانی در هر کسب و کاری حائز اهمیت است. در این مرحله، انعقاد قراردادهای استخدام (رسمی، قراردادی، پروژه‌ای و...) باید با دقت و حساسیت خاصی صورت گیرد.

۸- تهیه مکان کسب و کار

حسب مورد مکان فعالیت می‌تواند ملکی، استیجاری، مشارکتی و... باشد که بر اساس نوع کسب و کار می‌توان از یکی از قراردادهای مورد نظر استفاده کرد.

۹- آماده‌سازی سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای مورد نیاز

با توجه به نوع کسب و کار و حجم فعالیت، چگونگی فراهم ساختن سخت‌افزار (ساختمان، ابزار و ادوات اداری چون میز، کامپیوتر و...) و نرم افزار (برنامه، اپلیکیشن و...) مهم است. بنابراین باید از لحاظ قانونی و حقوقی مورد توجه قرار گیرد.

۱۰- تنظیم مقررات و دستورالعمل‌های حرفه‌ای

برای مدیریت هر مجموعه موفق، نیازمند تعیین یک سری مقررات و دستورالعمل‌های حرفه‌ای در خصوص اداره مکان، نیروی انسانی، همکاران، مشتریان و... هستیم. بنابراین، قبل از آغاز هرگونه فعالیت و شروع به کار، تهیه و تنظیم مواردی چون آیین نامه اداره داخلی، قوانین و مقررات حرفه‌ای داخلی، آیین نامه اداره ساختمان، آیین نامه حقوق مشتریان و... لازم و ضروری است.

۱۱- آغاز به کار

پس از فراهم شدن مقدمات لازم، زمانی برای افتتاحیه و آغاز به کار در نظر گرفته شده و در تاریخ معین پیش‌افتتاح یا افتتاح رسمی کسب و کار انجام می‌شود.

دوم) چالش‌های کسب و کار فعال

چالش‌های ذیل از آغاز فعالیت شروع می‌شود و تا زمان رونق کسب و کار همواره برقرار است.

۱- تعامل با وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، ادارات و اتحادیه‌ها

بدیهی است هر کسب و کاری در زمان راه‌اندازی و همچنین در زمان فعالیت و رونق باید در تعامل با دستگاه‌ها و نهادهای حاکمیتی، غیردولتی و خصوصی باشد که مهم‌ترین آنها را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۱-۱- وزارتخانه‌ها، نهادها و دستگاه‌های ذی‌صلاح جهت اخذ مجوزهای قانونی

وزارتخانه، سازمان، اتحادیه و انجمن جهت اخذ مجوز قطعی و فعالیت‌های آتی مثل صنعت، معدن و تجارت، رفاه، کاروتأمین اجتماعی، اقتصاد و دارایی، مسکن و شهرسازی، اتاق اصناف، اتحادیه مربوطه و...

۱-۲- سازمان تأمین اجتماعی

استخدام کارکنان و پرداخت حق بیمه در برخی قراردادهای و...

۱-۳- دارایی

مالیات‌های شغلی، ارزش افزوده، مالیات حقوق کارمندان، مالیات بر اجاره، مالیات بر ساخت، مالیات بر ارث و...

۱-۴- شرکت‌های بیمه

بیمه ساختمان، اموال، مراجعان، مسئولیت مدنی و...

۱-۵- اماکن نیروی انتظامی

علاوه بر اخذ مجوز، نظارت بر فعالیت‌های جاری و...

۱-۶- بهداشت

جهت برخی فعالیت‌های غذایی، دارویی، بهداشتی و...

۱-۷- بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری

جهت افتتاح حساب، اخذ تسهیلات بانکی، تسویه حساب‌های مربوطه و...

۱-۸- شهرداری

اخذ گواهی پایان کار، گواهی عدم خلاف، تبلیغات محیطی، عوارض نوسازی و...

۹-۱- جهاد کشاورزی

در خصوص زمین ها و اراضی خارج از محدوده شهر و تعیین تکلیف نوع کاربری آنها و...

۱۰-۱- تعزیرات حکومتی

نظارت بر نحوه فروش و ارائه خدمات و مواردی چون گران فروشی، کم فروشی و...

۱۱-۱- مسکن و شهرسازی

پیش فروش ساختمان، شورایعالی معماری و شهرسازی، کمیسیون ماده ۵ و...

۱۲-۱- اوقاف و امور خیریه

عملیات وقف، تولیت، نظارت، قراردادهای اجاره و واگذاری و...

۲- مراجع و دادگاه‌های اداری

صرف نظر از مراجع دادگستری، برخی مراجع و کمیسیون‌ها هستند که در مواردی در خصوص دعاوی، تخلفات و اختلافات، صالح به رسیدگی‌اند. از جمله دادگاه‌های اداره کار یا کمیسیون‌های حل اختلاف مالیاتی، شهرداری و...

۳- مراجع قضایی و شوراهای حل اختلاف

همان‌طور که می‌دانیم صلاحیت اصلی و عام در رسیدگی به دعاوی و شکایات، مراجع قضایی و شوراهای حل اختلاف است که به کلیه دعاوی و شکایات حقوقی، کیفری، خانوادگی، اقتصادی و... رسیدگی می‌کند.

۴- داوری (دادگستری خصوصی)

امروزه به دلایل مختلف مصلحت و منفعت صاحبان کسب و کار در این است که کلیه اختلافات مربوط به فعالیت‌های اقتصادی و بازرگانی خود را از طریق داوری (دادگستری خصوصی) طبق تشریفات مربوطه حل و فصل کنند. بنابراین لازم است در همه قراردادها و توافقنامه‌های مالی، ارجاع به داوری و نحوه آن تصریح گردد.

۵- اشخاص حقیقی و حقوقی

صاحبان کسب و کار در معاملات و روابط شغلی و حرفه‌ای خود با اشخاص حقیقی و حقوقی احتمالاً درگیر مسائل و موضوعات حقوقی و کیفری مختلف هستند که باید استراتژی مناسبی برای آن تعریف کرد. مهم‌ترین مسائل و مشکلات عبارتست از:

۱-۵- تنظیم و امضای قراردادها، تفاهم‌نامه‌ها و صورت‌جلسات شغلی و حرفه‌ای؛

۲-۵- مشارکت و سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی؛

۳-۵- خرید، فروش، رهن، اجاره، صلح، واگذاری حقوق، اعطای نمایندگی و عاملیت فروش، قرض و استقراض؛

۴-۵- وصول مطالبات و پرداخت دیون و بدهی‌ها؛

۵-۵- تبادل اسناد تجاری، بانکی و صدور انواع ضمانت‌نامه؛

۶-۵- کلاهبرداری، خیانت در امانت، جعل، سوءاستفاده از نام و علامت تجاری، صدور چک بلامحل، فروش مال غیر، گران‌فروشی، قاچاق کالا و ارز، سرقت، جرایم و سوء استفاده از فعالیت‌های ادبی، فرهنگی و هنری و...

۷-۵- حمل و ترخیص کالا (واردات و صادرات)؛

۸-۵- ثبت شرکت و تغییرات، علامت تجاری، اختراع و مالکیت صنعتی؛

۹-۵- مسئولیت مدنی ناشی از اقدامات و فعالیت‌های حرفه‌ای؛

۱۰-۵- اقامه هرگونه دعوا و شکایت یا پاسخگویی به دعاوی و شکایت مطروحه علیه صاحبان کسب و کار؛

سوم) چالش‌های خاتمه کسب‌وکار

هر فعالیتی ممکن است به دلایل مختلف (اقتصادی، ورشکستگی، فوت، حکم مراجع ذی‌صلاح و اداری، انحلال و...) روزی به پایان برسد. این دلایل می‌تواند اجباری یا اختیاری باشد. بدیهی است خاتمه فعالیت به هر دلیل و علتی که باشد شایسته است به نحوی از لحاظ حقوقی مدیریت شود تا کم‌ترین خسارات وارد آید. ناگزیر باید توجه داشت که نقش گروه حقوقی در این مرحله بسیار مهم است. حال مهم‌ترین دلایل خاتمه فعالیت را به اختصار بررسی می‌کنیم:

۱- توجیه اقتصادی

طبیعی است که برخی کسب‌وکارها در گذر زمان توجیهی برای ادامه فعالیت نداشته باشند. در این صورت باید خاتمه فعالیت و تسویه دیون و مطالبات کاملاً دقیق و حساب شده باشد تا به اعتبار صاحب کسب‌وکار لطمه‌ای وارد نشود.

۲- ورشکستگی

امری طبیعی و البته استثنایی در تجارت است. قانون تجارت نیز آن را به رسمیت شناخته که باید تمام ضوابط و تشریفات به درستی طی شود.

۳- فوت

فوت صاحب کسب‌وکار یا احدی از شرکای شرکت می‌تواند منجر به پایان کسب‌وکار شود. در این صورت باید احتیاط کرد تا از سرمایه و اعتبار مجموعه مراقبت شود.

۴- حکم مراجع ذی‌صلاح

مراجع قضایی و اداری حسب مورد می‌توانند حکم به پلمپ یا تعطیلی موقت یا دائم هر کسب‌وکاری را صادر کنند یا صاحب کسب و کار یا شرکاء را از هرگونه فعالیت اقتصادی و بازرگانی به صورت موقت یا دائم محروم نمایند.

۵- انحلال و تعطیلی شرکت یا مؤسسه

می‌تواند به اختیار صاحبان و شرکاء باشد یا به حکم مراجع قضایی و اداری. در این صورت نیز لازم است با مراجع مرتبط با کسب‌وکار تعامل حقوقی و قانونی داشت تا به صاحبان و شرکاء، کم‌ترین خسارت وارد آید.

توجه: در کلیه مواردی که کسب‌وکار به طور موقت یا دائم پلمپ یا تعطیل می‌شود (اجباری یا اختیاری) مهم‌ترین مسأله‌ای که مطرح است تسویه دیون و مطالبات است که باید به دقت مورد بررسی قرار گیرد.

مهم‌ترین مراجعی که در این خصوص باید تعیین تکلیف شود عبارتست از:

۱- دارایی

۲- سازمان تامین اجتماعی

۳- ثبت شرکت‌ها

۴- اتحادیه یا صنف مربوطه

۵- طلبکاران (اشخاص حقیقی یا حقوقی)

۶- بدهکاران (اشخاص حقیقی یا حقوقی)

موفق باشید

موسسه حقوقی دادفران مهر پاو